

התושבות נשללה אחורנית ועימה קצבת הנכות הכללית

הכותבים: רו"ח אורנה צח - גלרט, יועצת בתחום ביטוח לאומי

מר חיים חיטמן, רו"ח (משפטן) ישי חיבה - ארצי, חיבה, אלמקייס, כהן פתרונות מיסוי בע"מ
בית הדין האזורי (ב"ל 19-01-18436) דחה ביום 15/1/2022 את תביעתה של יפה אמזלג (להלן:
"המבוטחת") להכיר בה כתושבת עת שהתה בחו"ל כ- 13 שנים, אף שלטענתה נותרה תושבת ישראל
כל העת וכי נעדרה לצורך קבלת טיפולים רפואיים למחלתה, בחו"ל.

רקע חוקי

זכאות לנכות כללית מותנית בתושבות ישראלית. שהות בחו"ל של מקבל קצבת נכות כללית שנשללה
תושבותו, שוללת את זכאותו לקצבה (למעט חריגים).

סעיף 324(א) לחוק הביטוח הלאומי קובע, שאם שהה מקבל גמלה בחו"ל מעל שלושה חודשים, הוא
ימשיך לקבל את הגמלה מעבר לשלושת החודשים האלה רק בהסכמת הביטוח הלאומי. עד חודש יולי
2009, השהות הרצופה בחו"ל ששללה גמלה הייתה שישה חודשים במקום שלושה חודשים.
קרי, גם תושב ישראל, השהה בחו"ל תקופה של מעבר לשלושה חודשים (ובעבר שישה חודשים),
תופסק גמלתו, אלא אם השהות מוצדקת, כמו למשל במקרה של טיפול רפואי בתנאים מסוימים.
סעיף 324א לחוק מוסיף מגבלה למי שמתגורר בישראל ונעדר ממנה מעל 183 ימים במשך שנה אחת,
לגבי חובת הודעה על היציאה לחו"ל, על תקופת היעדרות המשוערת ועל מועד החזרה לארץ.
סעיף 324א(ב)(3) מוציא מחובת ההודעה לעיל מי שנעדר מישראל למעלה מ- 183 יום לצורך קבלת
טיפול רפואי שנקבע על ידי שר הבריאות בנסיבות מסוימות. היעדרות מסיבות רפואיות בתנאים
מסוימים מאפשרת גם את המשך תשלום הקצבה גם מעבר לשלושה חודשים בחו"ל (בעבר כאמור
שישה חודשים).

עיקרי העובדות

המבוטחת, ילידת 1955, סובלת ממחלה כרונית מסוימת. שולמה לה קצבת נכות כללית כ- 17 שנים,
עד סוף 2009.

בכל אחת מהשנים 2004 עד 2016 שהתה מרבית הזמן בארה"ב, כ-52 ימים בשנה, בממוצע.
בשנת 2010 נשללה תושבותה אחורנית מיום 11/2/2004, ובעקבות זאת גם זכאותה לגמלת הנכות
הכללית, ונוצר לה חוב בשל הגמלאות שקבלה בעבר, בסך של כ- 150 אלפי ₪.
בשנת 2017 שהתה מרבית השנה בישראל, וקיבלה מהביטוח הלאומי (להלן: "הב"ל") מכתב בדבר
חידוש התושבות מ- 4/2017 לאחר שובה ארצה.

ב- 13/8/2018 דנה ועדה לבחינת חובות בעניינה ובהתחשב במצבה הכלכלי והבריאותי הוחלט לבטל
75% מיתרת חובה, ב- 29/4/2021 הוחלט ע"י הועדה על הפחתה נוספת של כ- 10% מיתרת החובה.
המבוטחת טוענת לאי ניתוק תושבות מעולם, ובכל אופן שהחלטת הוועדה לבחינת חובות לא הייתה
כדין.

עיקר טיעוני המבוטחת

ניסתה לקבל טיפולים רפואיים בארץ כ- 40 שנה, אך לשווא, לכן נאלצה לחפש טיפולים בחו"ל. לא היה בכוונתה להתנתק מהתושבות בארץ, ועל כן שמרה על תכולת דירתה במחסנים, בישראל. הגיעה לישראל כל 5.5 חודשים מאחר והבינה שבהיעדרות מתחת ל- 6 חודשים, תשמרנה זכויות בב"ל ובקופ"ח.

מצבה הכלכלי בכי רע. בחו"ל התגוררה ללא תמורה בדירה של אחר, ומתקיימת מהגמלה ומהלוואות שנטלה משיבות ומאחרים.

עיקר טיעוני הב"ל

תושבותה נשללה מ- 11/2/2004 לנוכח שהותה הממושכת בחו"ל.

לא הוצגו ראיות בדבר קבלת טיפולים בחו"ל למחלתה, ולא על מקורות הכנסותיה וקיומה שם. היא עצמה אחראית ליצירת החוב שכן דאגה להגיע לישראל בכל פעם בחלוף כ- 5.5 חודשים, (שאלו חלפו 6 חודשים בהם שהתה בחו"ל ברצף, הייתה הגמלה מפסיקה להשתלם), כך שהגמלה המשיכה להשתלם לה, אף שמעשית כבר לא הייתה תושבת. הסתבר כי את הטיפולים המשמעותיים למחלתה קבלה דווקא בישראל.

דין והחלטה

תושבות אינה מוגדרת בחוק הב"ל, ונלמדת לפי "מרכז חיים" הנבדק לפי מירב הזיקות. נבחנים ההיבט האובייקטיבי – היכן מצויות מרבית זיקותיו פיזיות, וכן ההיבט הסובייקטיבי – מהי כוונת האדם, והיכן רואה הוא את מרכז חייו.

המבחנים המקובלים הם: מקום מגורים, זמן שהייה בישראל, קיום נכסים בישראל, מקום מגורי משפחת המבוטח, קשרים קהילתיים ועוד. בשנים 2004 – 2016 שהתה רוב הזמן בחו"ל.

לא נמצאו חיי חברה או משפחה הנמצאים בארץ, אלא דווקא עקב מחלתה קשרים אלו נותקו. לא הוכח עניין המחסנים ולא הוצגו חשבונות בנק בארץ או בחו"ל.

המבוטחת הבהירה כי נהגה לשוב ארצה כל 5.5 חודשים על מנת לשמור על רצף זכויותיה, בב"ל. לאור כל האמור קובע בית הדין כי זיקתה לישראל מהיבט התושבות נותק, אלא אם תיכנס לחריג שתואר לעיל, של שהיה ממושכת ו/או תדירה בחו"ל לצורך קבלת טיפולים רפואיים שם, וכך קובע בית הדין בעניין זה:

המבוטחת לא הפנתה לטיפול רפואי בחו"ל העונה להגדרת החוק, שלא ניתן לקבלם בישראל, לא הוצגו סוגי הטיפולים שניתנו בחו"ל, מה גם שהצהירה שנסעה לחו"ל כדי לחפש טיפולים כאלו למחלתה, והללו לא ממש נמצאו.

בנוסף, עלה מעדותה כי למבוטחת יש אזרחות אמריקאית, לא היה לה ביטוח בריאות בארה"ב והיא נהגה לצאת מהארץ עם ביטוח נסיעות.

בסיכום נקבע כי החריג הקובע, שתופסק קבלת גמלה ככל שזו הייתה עקב סיבות רפואיות מסוימות, לא חל, ועל כן שלילת התושבות והגמלה ששולמה בעבר, הן כדין.

באשר לבקשתה לביטול כל החוב, שנדון והוקטן דרמטית בשתי החלטות של הוועדה לביטול חובות, נקבע שזו פעלה כדין, אשר לאור מצבה הכלכלי הקשה הפחיתה 75% מכלל החוב, ובהחלטה השנייה, ואף שהוער כי למבוטחת תרומה משמעותית בהיווצרות החוב כאמור, עקב הקפדה שלא להיעדר מישראל 6 חודשים רצופים, כמתואר לעיל, הרי שלפנים משורת הדין נמחקו עוד 10% מיתרת החוב. נקבע כי החלטות הוועדה ושיקוליה – מקובלים. התביעה על רבדיה, נדחתה.